

ДО ПИТАННЯ ПРО ПОХОДЖЕННЯ СЛОБІДСЬКИХ ДВОРЯН (1785–1819 рр.)

Питання про походження родів слобідських дворян є одним із доволі складних для дослідника, адже документальні свідчення уривчасті й не завжди правдиві, тому доводиться вивчати родинні перекази й суперечливі ідентичності. Проте це питання слід з'ясовувати, адже після видання Катериною II «Жалуваної грамоти» на теренах Слобожанщини з'являється на перший погляд однорідне дворянство, до складу якого ввійшли й козацькі старшини, і московські дворяни, і навіть невелика кількість іноземців.

В історіографії цій проблемі було приділено недостатньо уваги, оскільки дослідники акцентують насамперед на минулому тих родин, які можуть похвалитися козацьким корінням, хоча є велика кількість робіт, присвячених міжетнічним відносинам (В. Л. Маслійчук та ін.). Звичайно, цю проблему досліджували і в інших регіонах. Так, монографія В. Михайловського «Еластична спільнота. Подільська шляхта в другій половині XIV – 70-х роках XVI ст.» змусила нас замислитися: а чи можна назвати «еластичним» слобідське дворянство?

Джерелами цієї праці є рукописна «Родословна книга дворянства Харківського намісництва» (частини I, II, III, IV, VI, які збереглися); опубліковані А. Пармоновим документи Державного архіву Харківської області «Родословная книга потомственных дворян Харьковской губернии»; опубліковані списки козацької старшини 1760-их років, за якими вдалося реконструювати походження деяких дворянських родин. На основі джерел складено базу даних у програмі Microsoft Access, куди ввійшли відомості про майже 500 родин. Установити походження деяких із них вдалося точно, а деяких – лише приблизно. Однією з перешкод було те, що інколи претенденти надавали як докази лише відомості про особисту військову службу в чинах Російської імперії, а за цим неможливо було визначити, ким були їхні предки.

Ми встановили, що серед предків слобідських дворян переважають козацькі старшини, після них – російські службовці. У четвертій частині (іноземні роди) описано поляків, молдаван, греків і грузинів, проте не знайдено прикладів етнічних конфліктів. Як засвідчує попередній період, іноземці могли бути прийняті до місцевої еліти (росіянин Шилов, який став зятем козацького полковника й узяв собі прізвище Шидловський), а могли відбуватись і конфлікти (як у випадку молдаванина Караймана-Куликовського). Також трапляються свідчення про презирливе й агресивне ставлення московитів до козацької старшини. Цікаво, що в наступні 100 років після нобілітації найвпливовішими родинами на Слобожанщині залишаються саме нащадки козацької старшини.

Висновок: процес нобілітації, надавши рівні права нащадкам козаків і московитів, сприяв об'єднанню різної за походженням еліти. Слобідська «еластична спільнота» ввібрала прийшли елементи й перетворилася на об'єднане дворянство, проте роль лідерів у регіоні все ж таки зберігали нащадки козацьких старшин.

Ревуженко С.
НТУ «ХПИ»

ДЕТСКАЯ МОДА В РОССИЙСКОЙ ИМПЕРИИ XIX в.

В последние десятилетия огромный интерес у исследователей вызывает социальная история, важной деталью которой является история моды, прежде всего моды, распространённой среди дворянских детей, а также среди детей из среды просвещённого купечества, интеллигенции, разночинцев и мещан. Детская мода долгое время подражала моде взрослой. Копировались фасоны и отделки, шились корсеты и сюртуки. Костюм ребёнка должен был соответствовать социальному положению родителей. При отсутствии самого понятия «детский костюм» часто не делалась разница и между одеждой для мальчиков и девочек. Настоящим феноменом детской моды XIX в. можно считать платье – универсальный наряд для детей любого пола, который носили до 5–6 лет. Мальчикам отращивали длинные волосы, которые не стриглись до подросткового возраста, а также завязывали банты. Детьми подобная мода воспринималась абсолютно естествен-